

Artikel: Chinggis Khan: Een symbool van superioriteit. De invloed van de Culturele revolutie op de etnische identiteit van de mongolen in Binnen-Mongolië, 1965-1989

Auteur: Fleur van Aalst

Verschenen in *Skript Historisch Tijdschrift*, jaargang 44.2, 10-25.

© 2022 Stichting Skript Historisch Tijdschrift, Amsterdam

ISSN 0165-7518

Abstract: This article examines the influence of the Chinese Cultural Revolution on the ethnic identity of the Mongols in China. The Cultural Revolution took the shape of an ethnic hunt on the Mongols in the province of Inner Mongolia. This, together with growing Han-Chinese migration to this province, led to rising ethnic tensions. After the Cultural Revolution, the demand for greater autonomy and rectification of the violent period of the Cultural Revolution increased. The more the Mongols were assimilated, the more the demand increased for cultural elements to mark the dividing line between the Mongols and the Han. Chinggis Khan was the layered symbol of this division. He symbolizes a place of remembrance, a *lieu de mémoire*, through which the Mongols are able to look with pride at a past in which they ruled over the Chinese.

Skript Historisch Tijdschrift is een wetenschappelijk blad dat viermaal per jaar verschijnt. De redactie, bestaande uit studenten en pas afgestudeerden, wil bijdragen aan actuele historische debatten, en biedt getalenteerde studenten de kans om hun werk aan een breder publiek te presenteren.

CHINGGIS KHAN: EEN SYMBOOL VAN SUPERIORITEIT

DE INVLOED VAN DE CULTURELE REVOLUTIE OP DE ETNISCHE IDENTITEIT VAN DE MONGOLEN IN BINNEN-MONGOLIË, 1965-1989

Fleur K. L. van Aalst¹

INLEIDING

Voor de Mongoolse minderheid in China is een sociale bijeenkomst zoals de Chinggis Tahilga [de offerceremonie voor Chinggis Khan] één van de zeldzame gelegenheden waarbij de Binnen-Mongolen in grote aantallen kunnen samenkomen. De Mongolen keren terug naar huis met een versterkt historisch bewustzijn door het trotste symbool van Chinggis Khan, en het gevoel van identiteit en gemeenschap, gecreëerd, herschapen of versterkt.²

In het bovenstaande citaat beschrijft Almaz Khan de offerceremonie in het Mausoleum van Chinggis Khan, die hij in 1988 bijwoonde in Binnen-Mongolië, China.³ Chinggis Khan (1162-1227) is niet enkel de Mongoolse krijgshoofd die het grootste aaneengesloten rijk in de geschiedenis van de wereld stichtte. Hij is een beladen

symbool die in de twintigste eeuw tot en met vandaag zeer vormend is geweest voor de Mongoolse én Chinese identiteit.⁴

In dit artikel zullen de Mongolen woonachtig in Binnen-Mongolië centraal staan. Er zal worden gekeken naar de Culturele Revolutie (1965-1976) en hoe deze gewelddadige periode invloed heeft gehad op de Mongoolse etnische identiteit in de periode 1965-1989. De Mongoolse cultuur kwam onder vuur te liggen ten tijde van de Culturele Revolutie, maar ook in de decennia erna voelden de Mongolen zich onder druk gezet door de dominante Han-Cultuur. Een combinatie van verschillende aspecten leidde ertoe dat etnische spanningen in de jaren zeventig en tachtig opliepen en uitbarstten in grootschalige demonstraties. Er is veel onderzoek gedaan naar de invloed van de Culturele Revolutie op de etnische identiteit van de Mongolen.⁵ Daarnaast is Chinggis Khan als symbool

ook een rijkelijk besproken onderwerp.⁶ Maar wat nog mist in het academisch debat is een onderzoek dat specifiek ingaat op de invloed van de Culturele Revolutie op het gebruik van Chinggis Khan als etnisch symbool. In de zoektocht naar een antwoord op deze vraag is er vooral gebruikgemaakt van bronnen die zijn geschreven naar aanleiding van reizen naar Binnen-Mongolië. Vooral de inzichtelijke getuigenissen die ze bevatten zijn van grote waarde geweest.⁷ Met dit onderzoek zal worden weergegeven wat Chinggis Khan precies symboliseerde voor de Binnen-Mongolen en waarom hij zo geschikt was als symbool.

De assimilatie van etnische minderheden in China is ook vandaag de dag een belangrijk onderwerp. Vooral de onderdrukking en discriminatie van de Oeigoeren is de laatste jaren in de media een veelbesproken onderwerp geweest en zelfs door de Twee-

de Kamer bestempeld als genocide.⁸ Ook de Mongoolse bevolking heeft in de laatste jaren de druk op hun autonomie voelen toenemen. In 2020 kwamen Mongoolse ouders en studenten in Binnen-Mongolië bijeen om te demonstreren tegen een nieuwe curriculumhervorming. Met het begin van een nieuw schooljaar zou het onderwijs voortaan in het Mandarijn Chinees gegeven worden, en niet meer in het Mongools. De protesten bevestigden de grote angst van vele etnische minderheden in China: de assimilatie tot de dominante Han-cultuur.⁹

DE CULTURELE REVOLUTIE: SEPARATISME OF LOKALISME

Mao Zedong pleitte voor het voeren van een 'Grote Proletarische Culturele Revolutie' om het Chinees communisme te behouden en kapitalistische, in zijn ogen traditionele restanten, in de samenleving uit te wissen. Vanaf 1965 werd de

Revolutie officieel gelanceerd. De massa werd door het hele land opgeroepen om zich te organiseren en de ambtenaren en partijleden, die volgens Mao massaparticipatie voorkwamen en doordrenkt waren van hiërarchie, omver te werpen.¹⁰ De Chinese Culturele Revolutie nam in de grensgebieden, vooral de autonome regio's Xinjiang, Tibet en Binnen-Mongolië, een geheel andere vorm aan dan in andere provincies van China. De gevolgen in de autonome regio's waren vanwege hun ingewikkelde geschiedenis als afzonderlijke gebieden onvoorspelbaar en verwoestend.

Tijdens de Culturele Revolutie werd er een enorme campagne gevoerd om nationalisme en separatisme in Binnen-Mongolië hardhandig de kop in te drukken.¹¹ De lokale Mongoolse leider Ulanfu en zijn volgelingen werden door de maoïsten en de Rode Garde ervan beschuldigd een vijand van Mao te zijn, tegen de Culturele Revolutie te zijn, een kapitalistisch systeem te willen herinvoeren en Binnen-Mongolië af te willen scheiden van China.¹² Als gevolg hiervan raakten de Rode Garde en militante Mongoolse groepen meerdere malen met elkaar in gevecht.¹³ De situatie raakte in toenemende mate gepolariseerd en anarchie brak uit toen er meerdere studenten werden neergeschoten. De staat van beleg werd uitgeroepen met generaal Teng Haiqing aan het hoofd van de Binnen-Mongoolse Militaire Regio (IMAR).¹⁴ Tot dan toe was de impact van de Culturele Revolutie minder ingrijpend geweest dan in andere Chinese regio's; het doelwit van de Rode Garde waren vooral de aanhangers van Ulanfu in de politiek en het leger, en academici.¹⁵ De zoektocht naar separatisten breidde zich in de volgende jaren uit naar alle lagen van de Binnen-Mongoolse samenleving en de traditionele Mongoolse cultuur en religie werd steeds vaker gezien als een mogelijke bron van separatisme.¹⁶

Vanaf april 1968 werd het accent van de Culturele Revolutie in Binnen-Mongolië gelegd op de Revolutio-

naire Volkspartij van Binnen-Mongolië (PRP), die in China ook wel bekend kwam te staan als de Nei Ren Tang.¹⁷ De partij werd opgericht in de jaren twintig en streefde naar onafhankelijkheid van China en de uiteindelijke hereniging met Mongolië. In werkelijkheid werd de partij in 1949 opgeheven maar de Communistische Partij beweerde dat de partij ondergronds was blijven bestaan.¹⁸ De Mongoolse staatsman Ulanbagan informeerde Teng Haiqing en het Binnen-Mongoolse Comité over de partij.¹⁹ Een oud-lid van het Revolutionair Comité dat aangesteld was om informatie over de PRP te vergaren herinnert zich een uitwisseling tussen Teng en Ulanbagan:

Teng Haiqing was zeer tevreden met het rapport van Ulanbagan. [...] Ulanbagan raakte steeds meer opgewonden en voegde gaandeweg meer aanklachten toe. Het was echt ongelooflijk. [...] Ulanbagan presenteerde aan Teng ook een album vol foto's van marionettenmilitairen en regeringsfunctionarissen. Teng bladerde door het fotoalbum en maakt wat concluderende opmerkingen: We moeten niet werken aan het oude, maar aan het jonge en krachtige [zei hij], en aan de huidige activiteiten van de 'Revolutionaire Volkspartij van Binnen-Mongolië' geleid door Batu, Tegüs, Boyin-jabu, Müren e.a.²⁰

De namen die door Teng genoemd werden waren acht vooraanstaande CCP-leden van Mongoolse afkomst. Ze werden direct gearresteerd, en na dertien uur van 'derdegrads' marteling, aldus Woody, legde Batu en later ook Boyin-jabu, een bekentenis af. Alhoewel de Revolutionaire Volkspartij van Binnen-Mongolië in werkelijkheid een illusie was, werd haar bestaan in de ogen van het Communistisch Comité bevestigd.²¹ De bekentenissen die werden afgelegd leverden tal van valse

beschuldigingen op. Het was het begin van een vicieuze cirkel: arrestaties-onderzoekingen-beschuldigingen van anderen, nieuwe arrestaties-onderzoekingen-gevolgd door weer nieuwe beschuldigingen.²²

Halverwege het jaar 1968 was de zogeheten campagne 'om de vijand die aan onze zijde slaapt op te graven en uit te roeien' op volle toeren. Een heksenjacht naar leden of aanhangers van de Nei Ren Tang begon en etnische Mongolen waren de hoofdverdachten van de Rode Garde.²³ In december 1968 waren al 130.000 mensen vervolgd voor mogelijke collaboratie met de Nei Ren Tang.²⁴ Er was een duidelijke etnische haat aanwezig in de gewelddadige zoektocht naar leden of sympathisanten van de Nei Ren Tang: De Rode Garde bestond vooral uit etnische Han-Chinezen en verdacht de Mongolen als een groep.²⁵ De groepering bestond niet alleen voor een groot deel uit Han-Chinezen, velen van hen maakten deel uit van een specifieke groep die bekend staat als de *sent-down youth*. Veel van deze Han-jongeren koesterden een superioriteitsgevoel ten opzichte van de Mongolen. Ze gingen ervan uit dat de Han 'beschaafder' en 'moderner' waren en dat de Mongolen met hun nomadische levenspatronen primitief waren en gemoderniseerd moesten worden.²⁶ De etnische haat wordt verbeeld door de pamfletten die de Rode Garde verspreidde. In één van de meer radicale pamfletten werden de Mongolen ervan beschuldigd 'de zonen en erfgenamen van Chinggis Khan' te zijn.²⁷

Elke uiting van Mongoolse cultuur kon opgevat worden als bewijs van Mongools nationalisme en separatisme.²⁸ Teng kondigde in februari 1968 aan dat 'de vijand religie gebruikt en inspeelt op nationale gevoelens om een rampspoed te brengen aan de grote Culturele Revolutie.'²⁹ Verschillende aspecten van de traditionele Mongoolse cultuur kwamen onder vuur te liggen. Het dragen van de traditionele Mongoolse klederdracht was gevaar-

Afbeelding 1: Propagandaposter met de leus 'Breng de antipartij-groep van Ulanfu grondig aan het licht'.
Bron: Chinese posters.net

lijk en de ceremonies die plaatsvonden bij de *oboo*, waar voorouders van de stam werden vereerd, werden uitgewist.³⁰ Gedurende de radicaalste periode werd ook het zingen van Mongoolse liederen over Mongoolse helden en geschiedenis streng bestraft.³¹ Ook het symbool van Chinggis Khan, een krachtig teken van etnische en culturele identiteit, werd tijdens de Culturele Revolutie uitgewist. Portretten van hem werden massaal verwoest en offers in zijn naam waren niet meer toegestaan. Plekken die geassocieerd werden met Chinggis Khan werden vernield en festivals ter ere van de krijgsheer werden verboden. Er waren meerdere locaties in Binnen-Mongolië waar Chinggis Khan vereerd werd als voorvader en waar er rituelen ter ere van hem plaatsvonden. Eén van de belangrijkste plekken voor de verering van Chinggis Khan was zijn mausoleum, gevestigd in de Ordos regio. In 1968 werd het mausoleum, en alle re-

lieken die erbinnen te vinden waren, verwoest door de Rode Gardes.³²

Niet alleen het symbool van Chinggis Khan werd verboden tijdens de Culturele Revolutie: associatie met hem werd een vorm van discriminatie an sich. Tijdens de Culturele Revolutie was het een vorm van verbaal geweld om te impliceren dat de Mongolen bloedverwanten waren van Chinggis Khan. De Rode Gardes vielen bijvoorbeeld Mongolen aan door ze de 'de zonen en erfgenamen Chinggis Khan' te noemen.³³ Ook tijdens de propaganda-aanval op Ulanfu werd hij uitgemaakt voor 'de moderne Chinggis Khan'.³⁴ In het artikel van Jan-kowiak wordt een slachtoffer van de Nei Ren Tang-vervolgingen geïnterviewd. Dit slachtoffer spreekt over de martelingen die hij doorstond:

Ze namen me mee naar een kamer en begonnen me te slaan,

en eisten te weten of ik meer van Chinggis Khan hield dan van Mao. Plots gooide één van hen een pan met kokend water op mijn rug. Lachend noemde ze me een Mongool zonder rug.³⁵

Andere aspecten van de Mongoolse cultuur waar Chinggis het symbool van was kwamen ook onder vuur. De traditionele herderlijk-nomadische manier van leven - deze levenswijze houdt een nomadenbestaan in waarbij er met vee wordt rondgetrokken - werd een doelwit van de Rode Garde. Families die geclassificeerd werden als 'herders', vooral de rijken onder hen, werden het slachtoffer van extreem geweld. David Sneath sprak in 1988 met een gezin over de vrouw van een herder. Zij werd in 1967 aangevallen door de Rode Gardes. 'Ze werd zo hard geslagen dat haar rug nooit meer is hersteld, en ze is nu ernstig misvormd. Dorj

herinnerde zich het incident met woede en bitterheid. "Een oude vrouw! Vreselijk geslagen! Je kan het niet begrijpen," riep hij uit.³⁶ Naast het herdersleven werd het boeddhistische leven hard getroffen. Vanaf de zeventiende eeuw gold het Tibetaans boeddhisme als de officiële religie. Om Chinggis Khan te incorporeren in het boeddhisme werd hij sindsdien gezien als een incarnatie van de boeddha die in staat was wonderen te verrichten.³⁷ Tijdens de Culturele Revolutie waren het boeddhisme en Chinggis Khan nog steeds onafscheidelijk. Boeddhisme werd verboden en de kloosters werden overhoopgehaald en verwoest. De lama's (religieuze leraars binnen de boeddhistische leer) werden gedwongen om terug te keren naar het gewone burgerlijk leven, maar werden door hun status als religieuze leiders met wantrouwen behandeld.³⁸ Een andere informant in het werk van Sneath, onder het pseudoniem Damdin, spreekt over

de aanvallen op de boeddhistische tempels en de lama's. Toen de Culturele Revolutie begon, verscheen een groep Rode Gardisten bij het oude klooster van Ulaan Ganjur waar tussen de 40 en 50 lama's de tempel onderhielden. De Rode Gardisten kwamen aan bij het klooster met rode spandoeken, en riepen leuzen zoals 'Vernietig de Vier Ouden! Vestig de Vier Nieuwen!'. Ze verwoestten de tempel en namen alle (zilveren) religieuze voorwerpen en de *burhan* (heilige afbeeldingen) mee. Ook in de huizen van de lama's werden religieuze voorwerpen verwoest en meegenomen. 'De lama's hebben vreselijk geleden,' herinnerde Damdin zich, 'sommige stierven, maar ik kan niet zeggen hoeveel.'³⁹ Geconfronteerd met Han-dominantie bleven de Mongolen vasthouden aan hun cultuur en traditie. Yihong Pan sprak voor haar artikel 'Revelation of the Grassland' met verschillende sent-down youths. Meerdere van deze jongeren herinnerden zich hoe de Mongolen doorgingen met het zingen van hun liederen als politiek en etnisch protest. Li Dashuang, een sent-down youth uit Nanjing, herinnert zelfs hoe de Mongolen een geheime ceremonie uitvoerden waarin ze Chinggis Khan vereerden voor zijn portret.⁴⁰

De vervolgingen gingen door tot april 1969, toen Mao publiekelijk kritiek leverde op de gewelddadige 'excessen' die sommige leden van de Rode Garde hadden gepleegd.⁴¹ De meest verwoestende periode van de Culturele Revolutie was voorbij. Hoewel sommige onderzoeken uitgaan van een dodenaantal boven de 100.000 gaan de officiële cijfers van de Chinese regering uit 1976 uit van 50.000 doden.⁴² De regering weigerde de doden die na de Nei Ren Tang-vervolging vielen als gevolg van marteling en mishandeling mee te tellen. Over de etnische samenstelling van de doden wordt ook gediscussieerd. Maar op basis van verschillende onderzoeken kan verondersteld worden dat

het grootste deel van de doden Mongools was. Volgens onderzoek van William Jan-kowiak is één op de vier Mongolen gearresteerd geweest tijdens de Culturele Revolutie.⁴³ Alhoewel Mao toe had gegeven aan de 'excessen' die door de Rode gardes gepleegd waren in de zoektocht naar de separatisten, zou het nog negen jaar duren voordat de Chinese overheid toegaf dat de Nei Ren Tang niet had bestaan.⁴⁴ Eén van de belangrijkste gevolgen van de Culturele Revolutie waren de oplopende etnische spanningen tussen de Han en de Mongolen. Mongolen waren de slachtoffers en de Han de ultieme oorzaak van het Mongools lijden.⁴⁵ De volgende twee decennia zouden gekenmerkt worden door een roep om gerechtigheid, meer lokale autonomie en een afkeer van Mongoolse assimilatie. Onder de Mongolen ontstond er een steeds bredere vraag naar een sterke identiteit.⁴⁶

RECTIFICATIE VAN DE CULTURELE REVOLUTIE

De periode van vervolging, die onder de Mongolen bekend kwam te staan als 'Het Grote Verdriet' (*da ku*), was voorbij. Maar de herinneringen bleven. De verschikkingen die de Mongolen hadden meegeemaakt wekten het etnisch bewustzijn en startten een ingrijpende dialoog over de betekenis en het belang van regionale autonomie en de Mongoolse eenheid.⁴⁷ In de jaren zeventig werd Binnen-Mongolië verdeeld en verloor het zijn autonomie. Maar een decennium later zouden de Mongolen de kans krijgen om hun lot in eigen handen te nemen.⁴⁸ Er waren twee onderwerpen die onder de Mongolen zorgden voor grote onvrede. Ten eerste was er een grotere behoefte aan een strafrechtelijke behandeling van de Culturele Revolutie. De Mongolen wilden dat de Han die direct of indirect schuldig waren aan het vervolgen van de Mongolen, en in het bijzonder de hoofdverantwoordelijke

Teng Haiqing, vervolgd en bestraft werden. Daarnaast streefden de Mongolen naar meer autonomie, door de opvulling van Binnen-Mongolië met Han-migranten stond dit onder vuur. In de jaren tachtig resulteerden de spanningen in groot-schalige demonstraties.⁴⁹

Na de dood van Mao Zedong in 1976, volgde vanaf 1987 het liberalere leiderschap van Teng Xiaoping en begon een nieuwe kans voor de Mongolen om rectificatie te vragen.⁵⁰ Tijdens het regime van Teng Xiaoping werd teruggegrepen op meerdere oude beleidslijnen van Ulan-fu. De Mongoolse cultuur en taal stonden weer onder bescherming van de staat en de Communistische Partij probeerde de uitwerking van de Culturele Revolutie te verzachten door opnieuw het principe van autonomie in Binnen-Mongolië te steu-

nen.⁵¹ De gebieden die in 1969 waren herverdeeld onder andere provincies werden in 1977 weer teruggegeven aan de Binnen-Mongoolse Autonome Regio (IMAR) – behalve een klein bosgebied in Xin'an. Het Centrale Comité dacht dat een gebaar van goede wil de Mongoolse verontwaardiging zou kalmeren. In plaats daarvan gebruikten de Mongolen de nieuwe situatie als een kans om een formele petitie aan de nationale regering aan te bieden.⁵² Allereerst werd er gevraagd Teng Haiqing te arresteren voor het fabriceren van de Nei Ren Tang, het tweede punt was het verzoek om al het verloren gebied van de IMAR terug te geven, inclusief het bosgebied. Als derde en laatste punt verzochten de Mongolen dat er gestopt werd met het exporteren van mineralen uit de IMAR. Vooral voor de inwoners van Hohhot

"DE PERIODE VAN VERVOLGING, DIE ONDER DE MONGOLEN BEKEND KWAM TE STAAN ALS HET 'GROTE VERDRIET' (DA KU), WAS VOORBIJ. MAAR DE HERINNERINGEN BLEVEN"

werd deze driedelige petitie het symbool van etnische hernieuwing en een verklaring van de rechten van minderheden. De petitie, ondertekend door 50.000 Mongolen, werd aangenomen en vervolgens door Beijing stilletjes vergeten. De achterliggende problemen verdwenen echter niet.⁵³

Op 13 november 1979 stuurde het Binnen-Mongoolse Partijcomité, dat in 1972 de macht had verkregen na jaren van militair leiderschap, twee rapporten naar het Centrale Comité van de Communistische Partij.⁵⁴ In het eerste rapport, getiteld *De ernstige misdaden begaan door Teng Haiqing en hoe ermee moet worden omgegaan* werd eindelijk pu-

rijkste posities in de provincie niet bekleed werden door Mongolen, maar door Han-Chinezen. Sinds de Culturele Revolutie waren alle vooraanstaande machthebber in Binnen-Mongolië Han-Chinees geweest.⁵⁷ De twee grootste problemen waar de Mongolen mee geconfronteerd werden, waren de afnemende ruimte voor hun traditionele pastorale manier van leven en de dreiging van snelle sinificatie.⁵⁸ Beide problemen waren een gevolg van Han-migratie naar de provincie.⁵⁹ De Mongolen waren zich ervan bewust dat ze op cultureel en taalkundig steeds meer geassimileerd werden en sinificeerden (verchineesden). Zelfs in de post-Mao-periode, toen de autonome status van

"HET SYMBOOL VAN CHINGGIS KHAN WAS EEN PORTAAL WAARDOOR DE MONGOLEN OP HUN GRANDIOZE VERLEDEN KONDEN TERUGKIJKEN"

blijkelijk toegegeven dat de Nei Ren Tang niet had bestaan en dat de Mongolen al die jaren voor niets hadden geleden. Ondanks de verklaring van de Communistische Partij in 1980 en 1981 dat wat er in Binnen-Mongolië was gebeurd tijdens de Culturele Revolutie 'crimineel' was geweest, bleven de verantwoordelijken onbestraft.⁵⁵ Daarnaast werd de voortdurende Han-migratie een steeds een groter probleem voor de Mongolen. In 1962 maakten Mongolen 15 procent uit van de bevolking van Binnen-Mongolië, en precies twintig jaar later was dit percentage gekrompen naar 10,3 procent.⁵⁶

De Mongolen voelden zich tweederangsburgers, zeker omdat de belang-

Binnen-Mongolië weer erkend werd, erwaarden de Mongolen hoge druk van China om te assimileren.⁶⁰ De traditionele nomadische levensstijl van de Mongolen stond onder druk vanwege verwoestijning als gevolg van landwinning voor de landbouw.⁶¹ In een onderzoek van Meizhen Liu wordt er aangegeven dat de hoeveelheid woestijn in de periode 1970 tot 1980 met 34,6 procent was gegroeid.⁶² In de loop van de jaren tachtig zag de Chinese regering overbegrazing, en niet landwinning, steeds meer als de grote boosdoener. Herders in Binnen-Mongolië – vooral Mongolen – werden beschuldigd van de verwoestijning vanwege hun gebrek aan wetenschappelijke kennis. Er werden

steeds meer regels ingevoerd om grazen voor enkele maanden in het jaar, of zelfs het hele jaar, te verbieden. Als gevolg hiervan werd het een steeds kleinere minderheid van de Mongolen die op de traditionele herderlijke manier leefde. Ook de hoeveelheid Mongolen die Mongools sprak nam af.⁶³

In augustus 1981 braken er grootschalige studentendemonstraties uit.⁶⁴ De demonstraties verspreidden zich buiten de universiteiten en verder naar andere Binnen-Mongoolse steden en dorpen. De demonstraties bereikten een hoogtepunt op 13 september toen meer dan drieduizend studenten naar het centrum van Hohhot liepen en pamfletten verspreidden waarin ze zeven eisen aan de regering stelden.

- 1) Red ons moederland.
- 2) Stop de immigratie van de Han.
- 3) Bevorder het belang van de minderheidsbevolking door het quotum van minderheidsstudenten te verhogen van 25 procent naar 90 procent.
- 4) Verhoog het aandeel van Mongoolse ambtenaren.
- 5) Laat in de toekomst Han-experts (bijv. ingenieurs en wetenschappers) alleen voor een korte tijd binnen-Mongolië toe; daarna moeten ze vertrekken.
- 6) Stel een Mongool aan voor de functies van de Binnen-Mongoolse Partijsecretaris en de regionale commandant.
- 7) Keer terug naar Ulanfu's beleid van 'vee eerst'.

De eisen belichaamden wat de Mongolen zagen als hun geboorterecht. William Jan-kowiak reisde in de jaren tachtig meerdere malen naar Binnen-Mongolië, waar hij meerdere interviews afnam met studenten die aanwezig waren bij de demonstraties. Eén van de geïnterviewden stelde het volgende tijdens één van de demonstraties:

Binnen-Mongolië kreeg veel beloften van de Han. [...] Voor de bevrijding waren er veel Mongoolse leiders in Binnen-Mongolië. Nu zijn er maar een paar. De meeste leiders in Hohhot zijn Han; de leiders van alle provincies zijn Han; Mongolen hebben simpelweg geen macht.⁶⁵

Een andere student gaf aan dat de Han niet begrepen wat het betekende om een autonome regio te zijn.

Dit is de Autonome Regio Binnen-Mongolië. Dit is Mongools grondgebied. Als dit Buiten-Mongolië was, zou elke student Mongools zijn. Als dit een echte autonome regering was, zou elke ambtenaar een Mongool zijn. [...] Mensen snappen dit niet. Dit is ons land. We zouden het recht moeten hebben om het te ontwikkelen zoals we willen.⁶⁶

De zeven eisen werden door de regering in Beijing afgewezen met de boodschap: 'Dit is een politieke zaak. Demonstraties in de stijl van de Culturele Revoluties behoren tot het verleden en worden niet meer getolereerd. Keer terug naar huis en focus je op je studie.'⁶⁷ De demonstratie in 1981 was de laatste en enige grootschalige pro-autonomie demonstratie in Binnen-Mongolië.⁶⁸

CHINGGIS KHAN: DE ONDERDRUKKING EN OPLEVING VAN EEN ETNISCH SYMBOOL

Tijdens de regeerperiode van Teng Xiaoping werd het symbool van Chinggis Khan in ere hersteld en tot deel van de Chinese identiteit gemaakt. Als gevolg konden de Mongolen hem weer openlijk vereren. Chinggis Khan werd door de Chinese regering gebruikt om onder de Mongolen een gevoel van verbondenheid met

de Chinese gemeenschap te bevorderen. Hij kreeg een plek in de Chinese cultuur om zo de Mongoolse cultuur te accommoderen.⁶⁹ In een situatie van assimilatie en tweederangs-burgerschap was de etnische Mongoolse identiteit, met alle symbolen die daarbij horen, een manier om het 'anders zijn' te laten zien. Omdat de scheidslijnen tussen de Mongolen en de Han steeds meer ambigu werd, werden traditionele Mongoolse elementen steeds belangrijker.⁷⁰ In de loop van de jaren tachtig vond er een ware explosie plaats van etnisch bewustzijn, wat mede mogelijk werd gemaakt door het meer tolerante staatsbeleid dat na Mao gevoerd werd. Waar een groter etnisch bewustzijn en nationalisme in Tibet en Xinjiang leidden tot grote separatistische bewegingen, leidde ze in Binnen-Mongolië tot een culturele renaissance en een versterking van identiteit.⁷¹ Eén van de belangrijkste symbolen van Mongools 'andersheid' en autonomie was de grote Mongoolse krijgsheer, Chinggis Khan.

De Franse historicus Pierre Nora betoogt in zijn werk *Les Lieux de Mémoire* dat we zo veel over herinneringen spreken, omdat er zo weinig van over zijn. 'Er zijn *lieux de mémoire*, plekken van herinnering, omdat de *milieux de mémoire*, de echte omgevingen van de herinnering, er niet meer zijn.'⁷² In een tijd waarin er grote druk stond op de Mongoolse manier van leven, was het Mausoleum van Chinggis Khan in Ordos, een *lieu de mémoire* waar de Mongoolse identiteit en eenheid werden herinnerd. Maar naast alle fysieke plaatsen van herinnering doelt Nora ook op symbolen, rituelen, instellingen, personen, herdenkingsdagen, en nog veel meer.⁷³ Het symbool van Chinggis Khan was op zichzelf ook een *lieu de mémoire*; een portaal waardoor de Mongolen op hun grandioze verleden konden terugkijken.

De verering van Chinggis Khan werd hervat in zijn mausoleum in Ordos, die door de Chinese regering gerecon-

Afbeelding 2: Het Mausoleum van Chinggis Khan in Ordos, Binnen-Mongolië in 2007. Het gebouw bevat zowel Han-Chinese als Mongoolse elementen. Bron: Wikimedia Commons

strueerd was. Het gebouw kreeg, na een lange discussie over de bouwstijl, een Han-Chinees én Mongools uiterlijk. Op de afbeelding is te zien dat de koepels van het gebouw zowel elementen van de Mongoolse *ger* laten zien als van een Chinese pagode.⁷⁴ De dualistische stijl van het mausoleum is bedoeld om zowel de Mongoolse als de Chinese identiteit van Chinggis Khan te symboliseren.⁷⁵ De reliëken die tijdens de Culturele Revolutie waren verwoest, werden vervangen door replica's en in 1989 werd een groot marmeren beeld van Chinggis in het mausoleum voltooid.⁷⁶ In de jaren tachtig werd de verering gezien als een etnische traditie die de Mongolen met elkaar verbond. Het mausoleum was in de jaren tachtig een plek waar de patriottistische educatie van Mongoolse jongeren plaatsvond, maar ook een bedevaartsoord waar het

bestaan van een Mongoolse gemeenschap kon worden ingebeeld. Er werden door de Chinese regering bijna dagelijks rituelen georganiseerd – zoals het oboo-ritueel en de Chinggis Tahlilga.⁷⁷ Het symbool van Chinggis Khan kwam ook buiten het mausoleum voor. Tijdens de studentenprotesten in de jaren tachtig werden bijvoorbeeld portretten van Chinggis Khan als protest in de lucht gehouden.⁷⁸ Op het platteland kwamen portretten ook veel voor in de *ger*, de traditionele Mongoolse ronde tent die onder buitenlanders ook wel bekend staat als de *yurt*. Tijdens de reis die David Sneath maakte door het nomadische Binnen-Mongolië aan het eind van de jaren tachtig, bezocht hij meerdere nomadische gezinnen in hun *ger*. Portretten van Chinggis Khan werden in de huizen vaak geplaatst waar gasten ontvangen werden of tegenover de voordeur,

"EEN MONGGOOLSE NAAM WERD EEN ERETEKEN, EEN PUBLIEKE BEVESTIGING VAN MONGGOOLSE ETNICITEIT"

en dus gezien konden worden. Deze trend ontstond in de jaren tachtig en werd gezien als een uiting van Mongoolse identiteit, en tot op zekere hoogte, nationale trots.⁷⁹ Naast afbeeldingen in de privésfeer wordt de Mongoolse historische trots ook weergegeven in de talrijke Chinggis Khan-beelden en portretten in musea, scholen en andere openbare ruimtes.⁸⁰ Beelden kunnen vooral gevonden worden in en rond gebouwen waar de verering van Chinggis Khan plaatsvindt.

Andere vormen van etnische uitingen werden ook populair in de jaren tachtig, bijvoorbeeld het vervangen van de Han-naam door een Mongoolse naam. Een Mongoolse naam werd een ereteken, een publieke bevestiging van Mongoolse etniciteit.⁸¹ De religieuze tolerantie in de post-Maoperiode leidde er ook toe dat er in 1992 ongeveer honderd tempels en kloosters heropend waren in Binnen-Mongolië. Het voortbestaan van culturele elementen zoals religieuze ceremonies en boeddhistische instituties heeft een specifieke betekenis. Vooral jongere Mongolen hebben een andere associatie met het boeddhisme. Het boeddhisme is

vooral waardevol vanwege diens rol in de traditionele Mongoolse cultuur; er wordt niet per se geloofd in de boeddhistische religie.⁸²

Het symbool van Chinggis Khan, die uitging van een absolute bloedband tussen de Mongolen en de Khan, was een middel om het bestaan van de Mongoolse gemeenschap te verbeelden.⁸³ De verschillende Mongoolse tradities die genoemd zijn, verbeeldde het bestaan van een Mongoolse eenheid en identiteit. Het symbool van Chinggis Khan was een *lieu de mémoire* die de Mongolen gebruikten om terug te kijken op hun nomadisch verleden, waarin zij de heersers waren over de Chinezen, en niet andersom.

CONCLUSIE: DE GELAAGDE SYMBOLIEK VAN CHINGGIS KHAN

Chinggis Khan is voor de Mongolen een symbool met veel lagen, hij staat voor de Mongoolse eenheid en *otherness* en voor de traditionele Mongoolse manier van leven: het herderlijk-nomadische bestaan. Daarnaast is Chinggis Khan verbonden met het boeddhisme. Ten slotte is de Grote Khan het ultieme symbool van superioriteit

riteit, waar de Mongolen op terug konden kijken in een periode waarin ze ondergeschikt waren aan de Han. Dit is wat Chinggis Khan zo passend maakt voor de Mongolen van de Culturele Revolutie tot de jaren tachtig. In de belevenis van de Mongolen waren ze tweederangsburgers. Ze moesten assimileren en zich onderwerpen aan de Chinese staat en dreigden zo hun cultuur te verliezen. Daarnaast hadden ze vreselijk geleden tijdens de Nei Ren Tang-vervolgingen. Volgens de Chinese Communistische Partij leefden de verschillende etnische groepen in harmonie en vrede samen als een familie, maar de Mongolen waren onterecht gemarteld en vermoord en de daders zouden nooit gestraft worden. De inferieure positie van de Mongolen stond lijnrecht tegenover de collectieve herinnering die er was aan Chinggis Khan en het Mongoolse Rijk. In de ogen van de Mongolen was het hun voorvader, Chinggis Khan, die China veroverde en vervolgens een dynastie stichtte die een eeuw over China zou regeren als onderdeel van het Mongoolse Rijk. Om in contact te komen met dit grandioze verleden fungeerden symbolen en ritue-

len als *lieux de mémoire*, als brug tussen heden en verleden. De Mongolen vonden in Chinggis Khan een symbool waarmee ze zich superieur konden voelen aan de Han.⁸⁴

Fleur van Aalst is een bachelorstudent geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam en Koreastudies aan de Universiteit Leiden. Haar interessegebied bevat staatsvorming in Korea, *Politics of Memory* en postkolonialisme.

Noten

1. Met dank aan Dr. Rimko van der Maar van de Universiteit van Amsterdam, de begeleider van de scriptie waarop dit artikel gebaseerd is.
2. A. Khan, 'Chinggis Khan: From Imperial Ancestor to Ethnic Hero' in: S. Harrell ed., *Cultural Encounters on China's Ethnic Frontiers* (Washington 1995) 248-277, aldaar 274, 269.
3. Ibidem, 269.
4. Ibidem, 251; Z. Fan, 'Characteristics of the Yuan Dynasty: Reflections on Several Issues from Mongol Yuan History', *Chinese Studies in History* 51:1 (2018) 51-69, aldaar 51-52; A. Wang, 'Ethnic Identity, Modern Nationhood, and the Sino-Mongolian Contention over the Legacy of Chinggis Khan', *Studies in Ethnicity and Nationalism* 16:3 (2016) 357-377, aldaar 357.
5. K. Brown, 'The Cultural Revolution in Inner Mongolia 1967-1969: The Purge of the "Heirs of Genghis Khan"', *Asian Affairs* 38:2 (2007) 173-187; D. Sneath, 'The Impact of the Cultural Revolution in China on the Mongolians of Inner Mongolia', *Modern Asian Studies* 28:2 (1994) 409-430.
6. Khan, 'Chinggis Khan'; N. Bilik, 'The Worship of Chinggis Khan: Ethnicity, Nation-State and Situational Relativity', *China: An International Journal* 11:2 (2013) 25-41; N. Bayar, 'On Chinggis Khan and Being Like a Buddha: A Perspective on Cultural Conflation in Contemporary Inner Mongolia' in: U. E. Bulag and H. G. Diemberger eds., *The Mongolia Tibet Interface: Opening New Research Terrains in Inner Asia* (Leiden en Boston 2007) 197-222; Wang, 'Ethnic Identity, Modern Nationhood, and the Sino-Mongolian Contention over the Legacy of Chinggis Khan'.
7. D. Sneath, *Changing Inner Mongolia: Pastoral Mongolian Society and the Chinese States* (Oxford 2000); Khan, 'Chinggis Khan'; W. Woody, *The Cultural Revolution in Inner Mongolia: Extracts from an Unpublished History*, vert. M. Schoenhals (Stockholm 1993); W. R. Jankowiak, 'The Last Hurrah? Political Protest in Inner Mongolia', *The Australian Journal of Chinese Affairs* 19:20 (1988) 269-288; Y. Pan, 'Revelation of the Grassland: The Han Sent-Down Youths in Inner Mongolia in China's Cultural Revolution', *Asian Ethnicity* 7:3 (2006) 225-241; Sneath, 'The Impact of the Cultural Revolution in China on the Mongolians of Inner Mongolia'.
8. 'Oeigoerse vrouwen in Chinese kampen stelselmatig verkracht', *NOS*, <https://nos.nl/artikel/2367195-oeigoerse-vrouwen-in-chinese-kampen-stelselmatig-verkracht> (3 februari 2021); L. Vervaeke, 'Hoe China de Oeigoerse moskeeën verwoest', *De Volkskrant* (15 juni 2021).
9. H. Davidson, 'Inner Mongolia protests at China's plans to bring in Mandarin-only lessons; Beijing plan to replace Mongolian language in some school subjects sparks fears of cultural assimilation', *The Guardian* (1 september 2020).
10. Sneath, *Changing Inner Mongolia*, 102.
11. Brown, 'The Cultural Revolution in Inner Mongolia 1967-1969', 175.
12. Sneath, *Changing Inner Mongolia*, 103.
13. P. Hyer, en W. Heaton, 'The Cultural Revolution in Inner Mongolia', *The China Quarterly* 36 (1968) 122.
14. Hyer e.a., 'The Cultural Revolution in Inner Mongolia', 123.
15. Sneath, *Changing Inner Mongolia*, 107.
16. Sneath, *Changing Inner Mongolia*, 104-105.
17. In het Engels ook wel de *Inner Mongolian People's Revolutionary Party*; Woody, *The Cultural Revolution in Inner Mongolia*, 7.
18. Brown, 'The Cultural Revolution in Inner Mongolia 1967-1969', 178.
19. Woody, *The Cultural Revolution in Inner Mongolia*, 8-9.
20. Ibidem, 8.
21. Ibidem, 12-13.
22. Ibidem, 14.
23. Sneath, *Changing Inner Mongolia*, 109-110.
24. Ibidem, 112; Brown, 'The Cultural Revolution in Inner Mongolia 1967-1969', 183; Woody, *The Cultural Revolution in Inner Mongolia*, 8, 16-19.
25. Sneath, *Changing Inner Mongolia*, 109-110.
26. Pan, 'Revelation of the Grassland', 230.
27. Brown, 'The Cultural Revolution in Inner Mongolia 1967-1969', 183.
28. Sneath, 'The Impact of the Cultural Revolution in China on the Mongolians of Inner Mongolia', 421.
29. Sneath, *Changing Inner Mongolia*, 118-119.
30. Pan, 'Revelation of the Grassland', 232.
31. Ibidem, 232.
32. Bayar, 'On Chinggis Khan and Being Like a Buddha', 211; J. Man, *Genghis Khan: Life, Death and Resurrection* (New York 2005) 338; Bilik, 'The Worship of Chinggis Khan', 34.
33. Brown, 'The Cultural Revolution in Inner Mongolia 1967-1969', 183.
34. Brown, 'The Cultural Revolution in Inner Mongolia 1967-1969', 184.
35. Jankowiak, 'The Last Hurrah?', 275.
36. Sneath, *Changing Inner Mongolia*, 115.
37. Bayar, 'On Chinggis Khan and Being Like a Buddha', 198.
38. Pan, 'Revelation of the Grassland', 232; Sneath, *Changing Inner Mongolia*, 109-110.
39. Sneath, *Changing Inner Mongolia*, 117.
40. Pan, 'Revelation of the Grassland', 233.
41. Woody, *The Cultural Revolution in Inner Mongolia*, v.
42. Brown, 'The Cultural Revolution in Inner Mongolia 1967-1969', 176.
43. Jankowiak, 'The Last Hurrah?', 276.
44. Woody, *The Cultural Revolution in Inner Mongolia*, vi.
45. Sneath, 'The Impact of the Cultural Revolution in China on the Mongolians of Inner Mongolia', 424.
46. Brown, 'The Cultural Revolution in Inner Mongolia 1967-1969', 186.
47. Jankowiak, 'The Last Hurrah?', 276.
48. Sneath, *Changing Inner Mongolia*, 120; K. Brown, *The Purge of the Inner Mongolian People's Party in the Chinese Cultural Revolution, 1967-69: A Function of Language, Power and Violence* (Folkestone 2006) 10.
49. Woody, *The Cultural Revolution in Inner Mongolia*, vi.
50. Brown, 'The Cultural Revolution in Inner Mongolia 1967-1969', 185; Sneath, *Changing Inner Mongolia*, 123.
51. Sneath, *Changing Inner Mongolia*, 128; Jankowiak, 'The Last Hurrah?', 277.
52. Jankowiak, 'The Last Hurrah?', 277.
53. Jankowiak, 'The Last Hurrah?', 277.
54. Woody, *The Cultural Revolution in Inner Mongolia*, 30.
55. W. Heaton, 'The Cultural Revolution in Inner Mongolia: Extracts for an Unpublished History by W. Woody and Michael Schoenhals', *The China Quarterly* 140 (1994) 1194-1195, aldaar 1194.
56. Jankowiak, 'The Last Hurrah?', 277.
57. Brown, 'The Cultural Revolution in Inner Mongolia 1967-1969', 186.
58. E.E. Han, 'The Dog That Hasn't Barked: Assimilation and Resistance in Inner Mongolia, China', *Asian Ethnicity* 12:1 (2011) 55-75, aldaar 59.
59. R. M. Li, 'Migration to China's Northern Frontier, 1953-82', *Population and Development* 15:3 (1989) 503-538, aldaar 503.
60. Han, 'The Dog That Hasn't Barked', 55.
61. Pan, 'Revelation of the Grassland', 229-230.
62. M. Liu e.a., 'Control of Sandstorms in Inner Mongolia, China', *Environmental Conservation* 31:4 (2004) 269-273, aldaar 269.
63. Han, 'The Dog That Hasn't Barked', 59-62.
64. Jankowiak, 'The Last Hurrah?', 279.
65. Ibidem, 283.
66. Ibidem, 283.
67. Ibidem, 284.
68. Ibidem, 269.
69. Wang, 'Ethnic Identity, Modern Nationhood, and the Sino-Mongolian Contention over the Legacy of Chinggis Khan', 357.
70. Khan, 'Chinggis Khan', 248.
71. Pan, 'Revelation of the Grassland', 238.
72. P. Nora, 'Between Memory and History: Les Lieux de Mémoire', *Representations* 26 (1989) 7-24, aldaar 7.
73. Nora, 'Between Memory and History', 9.
74. Man, *Genghis Khan*, 336.
75. Ibidem, 315-347; Khan, 'Chinggis Khan', 248-277.

76. Man, *Genghis Khan*, 338.
77. Tijdens het oboo-ritueel worden voorouders van de stam vereerd, het ritueel wordt geleid door de boeddhistische lama's. De Chinggis Tahilga is een offerceremonie die jaarlijks zeven keer gehouden wordt op dagen zoals de Khan's geboortedag, kroning enzovoort; Khan, 'Chinggis Khan', 268-269; Bayar, 'On Chinggis Khan and Being Like a Buddha', 211-215.
78. Wang, 'Ethnic Identity, Modern Nationhood, and the Sino-Mongolian Contention over the Legacy of Chinggis Khan', 362.
79. Sneath, *Changing Inner Mongolia*, 224-225.
80. Tang, W. en G. He, *Separate but Loyal: Ethnicity and nationalism in China*. East-West Center (Honolulu en Singapore 2010) 13.
81. Jankowiak, 'The Last Hurrah?', 277.
82. Sneath, *Changing Inner Mongolia*, 175-176.
83. B. Anderson, *Imagined Communities: Reflections on the Origin and Spread of Nationalism* (London en New York 2016) 1-7; Khan, 'Chinggis Khan', 266.
84. Tang e.a., *Separate but Loyal*, 13.